

สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้
หมวดวิชา

พัฒนาทักษะชีวิต 2 เล่มที่ 1
รหัส พศ 30 (TH 30)
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษาทางไกล

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

1. สมรรถภาพของผู้เรียน

เมื่อเรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว นักศึกษาควรมีสมรรถภาพ ดังนี้

1.1 สร้าง นำเสนอหรือแสดงผลงานศิลปะ โดยเลือกใช้การผสมผสานของทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ และทักษะทางเทคนิค ให้ได้ผลตามที่ต้องการ ประเมินผลงานของตนเองและอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้ได้

1.2 วิเคราะห์ เทคนิคการจัด ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี นาฏศิลป์ ที่มีผลต่อการสื่อความคิด ความรู้สึกและผลกระทบต่องานศิลปะสาขาต่าง ๆ และอธิบายหลักและความงามของศิลปะในการสร้างงานศิลปะได้

1.3 วิเคราะห์งานศิลปะสาขาต่าง ๆ โดยวิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างของงานศิลปะจากกาลเวลา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อธิบายเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่องานศิลปะได้

1.4 นำความรู้ทางศิลปะที่ตนถนัดและสนใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้หมวดวิชานั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 เห็นคุณค่าของการสร้างสรรค์งานศิลปะ รับผิดชอบและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะร่วมกับผู้อื่น

1.6 เห็นคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รัก ห่วงแหน ภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล การสืบทอดงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย

2. สาระ

สาระหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

สาระที่ 2 ดนตรี

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

สมุดบันทึกกิจกรรม
ประกอบชุดการเรียนรู้ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2

- ทักษะศิลป์
- นาฏศิลป์

สถาบันการศึกษาทางไกล

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดการเรียนรู้ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมวดวิชา พัฒนาทักษะชีวิต 2 เล่มนี้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในเรื่องทัศนศิลป์ และนาฏศิลป์ เพื่อให้นักศึกษาได้ ทบทวนความรู้ ความเข้าใจและฝึกทักษะประสบการณ์ที่จำเป็นในการศึกษาหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องประกอบด้วย

1. กิจกรรมประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีแนวเฉลยคำตอบเพื่อให้ นักศึกษาได้ตรวจสอบด้วยตนเองในการศึกษาจากชุดการเรียนรู้ทางไกล
2. กิจกรรมประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต
3. กิจกรรมร่วมคิด ร่วมสนทนากับผู้อื่น
4. กิจกรรมศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ ผู้รู้ หรือสื่อเสริมอื่น ๆ ที่ได้แนะนำไว้ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ถ้านักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ ทางไกลตามคำแนะนำ และทำกิจกรรมอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว จะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการ ศึกษาตามประสงค์ได้ หากนักศึกษาพบว่าชุดการเรียนรู้ทางไกลชุดนี้มีข้อบกพร่อง หรือมีข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์โปรดแจ้งไปยังสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาและ ปรับปรุงสื่อชุดการเรียนรู้ต่อไป

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

กันยายน 2546

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
คำนำ		
แบบทดสอบตนเองก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ		
สาระการเรียนรู้ที่ 1 ทศนศิลป์ ประกอบด้วย		
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ความซาบซึ้งทางศิลปะ	1
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ความหมายและคุณค่าของศิลปะ	1
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การวาดเส้นระบายสี	1
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	การปั้นและการแกะสลัก	1
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	การออกแบบงานทัศนศิลป์	2
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 6	การนำธรรมชาติมาประยุกต์	2
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 7	ประวัติศิลปะไทยและศิลปะตะวันตก	2
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 8	การวิจารณ์งานศิลปะ	3
สาระการเรียนรู้ที่ 2 นาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วย		5
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ละครไทย	5
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	โขน	10
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	ระบำ รำ ฟ้อน	12
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์	13
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	การวิเคราะห์และการประเมินค่าวรรณกรรมการละคร	14
แบบทดสอบตนเองหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ		20
เฉลยแบบทดสอบตนเองก่อน-หลังเรียน		23

แบบทดสอบตนเองก่อนเรียน

คำสั่ง ให้กาเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าข้อที่เห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

1. ทศนศิลป์หมายถึงอะไร
 - ก. แนวความคิดเห็น
 - ข. ภาพที่มองเห็น
 - ค. การมองเห็นการแสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์สะท้อนใจ
 - ง. การเรียนรู้ทางศิลปะ
2. คำว่า “ศิลปะ” หมายถึงอะไร
 - ก. การประดับ
 - ข. ฝีมือทางการช่าง
 - ค. นายช่างฝีมือ
 - ง. การแสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์สะท้อนใจ
3. คำว่า “ศิลปากร” หมายความว่าอะไร
 - ก. นายช่างฝีมือ
 - ข. ฝีมือทางการช่าง
 - ค. การประดับตกแต่ง
 - ง. การช่างฝีมือ
4. “ศิลปกรรม” หมายความว่าอะไร
 - ก. สิ่งที่เป็นศิลปะ
 - ข. สิ่งที่เกิดสร้างขึ้นเป็นศิลปะ
 - ค. สิ่งที่เป็นศิลปะ สิ่งที่เกิดสร้างขึ้นเป็นศิลปะ
5. “ศิลปศึกษา” หมายความว่าอย่างไร
 - ก. การเรียนรู้เรื่องความงาม
 - ข. การเรียนรู้ทางการช่างฝีมือ
 - ค. การเรียนเป็นศิลปิน
 - ง. การเรียนศิลปะ
6. ข้อใดจัดเป็นทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม
 - ก. เครื่องปั้นดินเผา
 - ข. บทละคร
 - ค. ภาพทิวทัศน์
 - ง. บ้านทรงไทย

7. ข้อใดจัดเป็นทัศนศิลป์แขนงสถาปัตยกรรม
 - ก. ภาพต้นไม้
 - ข. เหยี่ยวต่างๆ
 - ค. รูปปั้นหลวงพ่อกุณ
 - ง. องค์พระปฐมเจดีย์
8. พระบรมรูปทรงม้ารัชการที่ 5 จัดเป็นทัศนศิลป์แขนงใด
 - ก. ประติมากรรม
 - ข. สถาปัตยกรรม
 - ค. จิตรกรรม
 - ง. ภาพพิมพ์
9. ข้อใดไม่ใช่คุณสมบัติของนักวิจารณ์ศิลปะ
 - ก. มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์
 - ข. มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์
 - ค. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ไม่คล้อยตามคนอื่น
 - ง. จบปริญญาตรี
10. งานประติกรรมประเภทเครื่องใช้สอย ได้แก่ข้อใด
 - ก. หมากกรุก
 - ข. เครื่องประดับ
 - ค. อนุสาวรีย์
 - ง. กระจกต้นไม้
11. ละครไทยมีองค์ประกอบหลักสำคัญกี่องค์ประกอบอะไรบ้าง
 - ก. 4 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร บรรยากาศ
 - ข. 4 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร เหตุการณ์
 - ค. 5 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร เหตุการณ์ บรรยากาศ
 - ง. 5 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร เหตุการณ์ สรรูปเนื้อหา
12. ช่วงสมัยใดที่ จัดว่าเป็นช่องที่วรรณคดีรุ่งเรืองที่สุด
 - ก. รัชกาลที่ 6
 - ข. รัชกาลที่ 5
 - ค. รัชกาลที่ 2
 - ง. รัชกาลที่ 3
13. การแสดงโขนมักแสดงกับบทละครเรื่องใด
 - ก. อิเหนา
 - ข. รามเกียรติ์
 - ค. อุณรุท
 - ง. พระอภัยมณี

14. เรื่องใดที่นำมาเล่นละครใน
- ก. สังข์ทอง
 - ข. ไกรทอง
 - ค. รามเกียรติ์
 - ง. พระอภัยมณี
15. ละครชนิดใดเริ่มการแสดงด้วยการรำชัตชาติ
- ก. ละครร่วมสมัย
 - ข. ละครชาติเร้าเรื่อง
 - ค. ละครตีกตาบรรพ์
 - ง. ละครมาตรฐาน
16. ละครที่มีความสำคัญทั้งการพูดและการร้อง คือละครชนิดใด
- ก. ละครพูด
 - ข. ละครร้อง
 - ค. ละครเสภา
 - ง. ละครสังคีต
17. เรื่องที่นำมาแสดงในละครสังคีต คือเรื่องใด
- ก. อิเหนา
 - ข. สังข์ศิลป์ชัย
 - ค. วิวาห์พระสมุทร
 - ง. ศรีวิชัย-คาวี
18. การสร้างฉากในการแสดงเป็นศิลปะด้านใด
- ก. ด้านจิตรกรรม
 - ข. ด้านประติมากรรม
 - ค. ด้านสถาปัตยกรรม
 - ง. ด้านวรรณกรรม
19. ซฎา เป็นการบ่งบอกของการแสดงที่มีแบบเฉพาะทางด้านใด
- ก. ด้านดนตรี
 - ข. ด้านท่ารำ
 - ค. ด้านเครื่องแต่งกาย
 - ง. ด้านฉาก
20. คุณสมบัติของผู้วิจารณ์ที่ดีคือข้อใด
- ก. มีใจรักในงานศิลปะ
 - ข. มีสุนทรียภาพ
 - ค. มีสภาพแวดล้อมที่ดี
 - ง. มีเกณฑ์ในการพิจารณา

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ทักษะศิลป์

ประกอบด้วย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ความซาบซึ้งทางศิลปะ
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ความหมายและคุณค่าของศิลปะ
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การวาดเส้นระบายสี
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	การปั้นและการแกะสลัก
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	การออกแบบงานทัศนศิลป์
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 6	การนำธรรมชาติมาประยุกต์
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 7	ประวัติศิลปะไทยและศิลปะตะวันตก
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 8	การวิจารณ์งานศิลปะ

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ทักษะศิลป์

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความซาบซึ้งทางศิลปะ

1. ให้นักศึกษานำสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น กรวด หิน ดิน ทราย ดอกไม้ใบไม้ กิ่งไม้ ฯลฯ แล้วจินตนาการสิ่งๆ นั้นมาว่าสามารถนำไปใช้สร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบใดได้บ้าง โดยลงมือปฏิบัติงานให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น เขียนเป็นภาพ หรือผลิตลงบนวัสดุที่นำมาก็ได้

2. ให้นักศึกษานำสิ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของมนุษย์ ประเภทต่างๆ มารวบรวมเขียนเป็นรูปเล่ม พร้อมทั้งเขียนอธิบายผลงานแต่ละชิ้นว่า คืออะไร ทำจากอะไร และนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง (จัดทำเป็นรูปเล่มส่งอาจารย์ที่ปรึกษา)

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความหมายและคุณค่าของศิลปะ

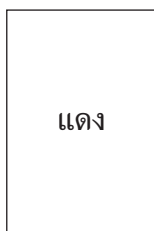
ให้นักเรียนศึกษานำผลงานศิลปะที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หรือภาพพิมพ์ มารวบรวมเป็นรูปเล่ม โดยแยกประเภท ดังนี้ คือ

1. ประเภทจิตรกรรมไทย-จิตรกรรมสากล
2. ประติมากรรมไทย-ประติมากรรมสากล
3. สถาปัตยกรรมไทย-สถาปัตยกรรมสากล

(จัดทำเป็นรูปเล่มส่งอาจารย์ที่ปรึกษา)

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การวาดเส้นระบายสี

ให้นักศึกษานำแม่สีแดง เหลือง น้ำเงิน

มาผสมกันให้เกิดเป็นสีที่เรียกว่า “วงสีธรรมชาติ” ตามที่ได้ศึกษามาตั้งแต่ต้น ลงในแผ่นกระดาษวาดเขียน โดยออกแบบรูปทรงให้สวยงามตามความคิดของตนเอง

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปั้นและการแกะสลัก

ให้นักศึกษานำภาพเขียน ภาพถ่าย หรือของจริง ของงานปั้น - แกะสลักในลักษณะลอยตัว นูนสูง นูนต่ำ ฯลฯ แล้วให้เขียนรายงานว่าชิ้นงานที่นำมา เป็นงานอะไร แหล่งที่มาจากไหน ใครสร้างเสร็จแล้วให้รวบรวมเก็บไว้ศึกษาต่อไป (จัดทำเป็นรูปเล่มส่งอาจารย์ที่ปรึกษา)

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การออกแบบงานทัศนศิลป์

1. ให้นักศึกษาออกแบบสัญลักษณ์ของสินค้าพื้นบ้านที่เราอาศัยอยู่ เป็นภาพลายเส้น ขาว-ดำ
2. ให้นักศึกษาออกแบบปกหนังสือโดยการนำเอาตัวอักษรและภาพจัดลงไปให้เกิดความสวยงาม กำหนดชื่อเรื่องของหนังสือตามที่เราปรารถนา
3. ให้นักศึกษานำภาพ และตัวอักษรมาจัดลงบนกระดาษโดยใช้กระบวนการจัดองค์ประกอบที่เรารู้มา เช่น ให้มีจุดสนใจ มีน้ำหนัก มีความสมดุล มีความกลมกลืน มีเอกภาพ ฯลฯ โดยคิดรูปแบบสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การนำธรรมชาติมาประยุกต์

1. ให้นักศึกษา นำสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติ มาออกแบบสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย โดยใช้วิธีการทางศิลปะเข้ามาช่วย (จัดส่งให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา)
2. ให้นักศึกษา นำภาพที่เกี่ยวข้อง
 - การตกแต่งภายใน-ภายนอกอาคารที่อยู่อาศัย
 - การตกแต่งร่างกาย
 มาจัดทำเป็นรูปเล่ม เพื่อเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ต่อไป (จัดส่งให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา)

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ประวัติศิลปะไทยและศิลปะตะวันตก

1. ให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานเกี่ยวกับ งานประติมากรรม โดยเน้นไปที่พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ว่ามีลักษณะของความสวยงามอย่างไร ให้หาข้อมูลรูปทรงทั้งหมดของพระพุทธรูป (จัดทำเป็นรูปเล่มส่งอาจารย์ที่ปรึกษา)
2. ให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานเกี่ยวกับงานสถาปัตยกรรม สถานที่ฝังศพ (ปิรามิด) ของอียิปต์ ในเรื่องของ
 - ความเชื่อ
 - วิญญาณ
 - ลักษณะรูปแบบโครงสร้างของปิรามิด
 (จัดทำเป็นรูปเล่มส่งอาจารย์ที่ปรึกษา)

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การวิจารณ์งานศิลปะ

ให้นักศึกษานำภาพเกี่ยวกับงานจิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรมของไทยยุคสมัย เชียงแสน สุโขทัย อโยธยา รัตนโกสินทร์ โดยศึกษา ค้นคว้าว่างานแต่ละยุค แต่ละสมัยมีรูปแบบเอกลักษณ์ อย่างไร ได้รับอิทธิพลมาจากที่ใด หรือว่าเกิดจากภูมิปัญญาของคนในยุคนั้นๆ เขียนเป็นรายงานและมีภาพประกอบ (จัดทำเป็นรูปเล่มส่งอาจารย์ที่ปรึกษา)

สาระการเรียนรู้ที่ 2 นาฏศิลป์ไทย

สาระการเรียนรู้ที่ 2 นาฏศิลป์ไทย

ประกอบด้วย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ละครไทย
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	โขน
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	ระบำ รำ ฟ้อน
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	การวิเคราะห์และการประเมินค่าวรรณกรรมการละคร

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ละครไทย

1. จงอธิบายความหมายของการละครไทย โดยสังเขป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. คำว่า “ละคร” มีองค์ประกอบอะไรบ้างและแตกต่างกับคำว่า “ระบำ” อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ที่กล่าวว่า การละครไทยเป็นที่รวมของศิลปะสาขาต่างๆ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า ละครไทยมิใช่ของเล่น เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับไสยศาสตร์ มีคติความเชื่อ และศรัทธาอย่างเทวดา ครู ผี ธรรมเนียมและเคล็ดกลางที่เชื่อกันในการแสดงโขน ละคร ดนตรี ปี่พาทย์ มีบทบัญญัติอย่างเคร่งครัดที่ผู้ศึกษาจะต้องปฏิบัติ มิฉะนั้นจะผิดครู ต้องมีภัยพิบัติ และอาจถึงแก่เสียชีวิตได้ (พร้อมแสดงความคิดเห็น)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. จงกล่าวถึงประวัติละครไทย มาตามที่ทราบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. จงเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

- 6.1 ละครเรื่องแรกของไทยคือ เรื่อง.....มีมาตั้งแต่สมัย.....
- 6.2 ละครร่วมสมัยกรุงศรีอยุธยา.....ชนิด คือ.....
- 6.3 ละครในเรื่องแรก คือ เรื่อง.....
- 6.4 บทละครโนมี.....เรื่อง คือ.....
- 6.5 สมัยใดที่มีการเลิกเล่นละครหลวง คือ.....
- 6.6 ในสมัยพระยาสมเด็จพะจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมัยรัชกาลที่ 4) ทรงดำเนินการนาฏศิลป์และละครไทยคือ

.....
.....
.....
.....

6.7เป็นคนแรกที่เริ่มต้นเล่นละครประจำโรงและเก็บเงินผู้ชมละคร ตั้งชื่อโรงละครว่า.....

6.8เป็นสมัยที่โขน ละคร และดนตรี ปี่พาทย์ รุ่งเรืองที่สุด มีการก่อตั้ง.....

6.9 คำเรียกโขนหลวงในสมัยรัชกาลที่ 6 เรียกว่า.....โขนเอกชนเรียกว่า.....

6.10มีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นของสำหรับฝึกหัดศิลปะทาง โขนและละคร

7. ละครไทยมีกี่ประเภท ได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. ละครประเภทใด ที่เป็นต้นกำเนิดของละครร่ำ และมีลักษณะการแต่งกายอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

9. มีคำกล่าวว่า ละครร่ำชั้ยดยาด ลีลาซ้ำซากน่าเบื่อ ผู้ละครพูดสมัยปัจจุบันไม่ได้ เพราะทันอกทันใจดี ฉะนั้น จึงควรปรับปรุงละครร่ำให้ทันสมัย ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงอธิบาย

.....
.....
.....
.....
.....

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การแสดงละครเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนสภาพสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย

.....
.....
.....
.....

11. จงอธิบายถึงลักษณะของโรงละครสำหรับการแสดงละครชาตรี

.....
.....
.....
.....

12. จงอธิบายถึงวิธีการแสดงละครชาติรีโดยเริ่มตั้งแต่ก่อนเริ่มการแสดงจนจบการแสดง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. จงหาลักษณะครบองค์ 5 ของละครใน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. จงหาลักษณะของผู้แสดงละครตีกตำบรพรพ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. จงหาลักษณะที่สำคัญของละครสังคีต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. จงอธิบายถึงลักษณะการแสดงละครพูดล้วน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. จงนำตัวอักษร ก-ญ วางลงหน้าข้อที่คิดว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

- ก. ละครชาตรี ข. ละครนอก ค. ละครใน ง. ละครตีกต๋ำบรรพ์
 จ. ละครพันทาง ฉ. ละครเสภา ช. ละครร้องล้วน ๆ ซ. ละครร้องสลั้บพูด
 ฅ. ละครสังคีต ญ. ละครพูดคำฉันท

-1) เลียนแบบจากละครอุปรากรที่เรียกว่า โอเปอร์เรตลิเบรตโต (Operatic Libretto) ในสมัย
 พระยาสมเด็จกรมพระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
2) เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ เรื่องสาวเครือฟ้า
3) เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ เรื่องวิวาทพระสมุทร
4) เกิดจากการเล่นนิทาน
5) เป็นละครจำแบบดั้งเดิมของไทย
6) เป็นละครที่ใช้ผู้ชายแสดงล้วน
7) ตั้งชื่อละครตามชื่อโรงละครตีกต๋ำบรรพ์
8) เป็นละครแบบผสม
9) ประชาชนทั่วไปมักรู้จักในชื่อว่า “ละครกรมพระนราธิป” หรือ “ละครปรีดา”
10) แสดงตามบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคือ เรื่องมัทนะพาธา
11) มีผู้แสดงเป็นหลัก 3 คน คือ ตัวนายโรง ตัวนางและตัวตลก
12) เป็นละครที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วน
13) เป็นการนำศิลปะของต่างชาติทั้งการร้อง จำ การแต่งกายผสมกับศิลปะไทยโดยยึดทำรำไทย
 เป็นหลัก
14) มีการขับเสภาประกอบ และมีเครื่องประกอบจังหวะคือ กรับ
15) เป็นละครที่เรียกชื่อตามลักษณะของคำประพันธ์ซึ่งเป็นบทร้อยกรองในลักษณะคำฉันท
16) เรื่องที่แสดงมีเพียง 3 เรื่อง คือ รามเกียรติ อุนรุทและอิเหนา

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 โขน

1. การแสดงหนังใหญ่และละครตีก๋ดำบรรพ์เกี่ยวข้องกับการกำเนิดโขนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2. ก่อนที่จะเกิดมีโขนฉกฉนั้น วิวัฒนาการโขนมีมาอย่างไร จงกล่าวโดยย่อพอให้เข้าใจ

.....
.....
.....
.....
.....

3. ปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ซึ่งใช้ประกอบการแสดงโขนโรงใน ต่างกับปี่พาทย์เครื่องเป่าอย่างไร และนำมาใช้ในการแสดงโขนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

4. ทำไมการแสดงโขนต้องแสดงเรื่องเดียว คือ เรื่องรามเกียรติ์ เท่านั้น

.....
.....
.....
.....
.....

5. การแบ่งกำลังในเรื่องรามเกียรติ์ แบ่งอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

1.1 ให้นักศึกษาเขียนสรุปตัวละครเรื่องดังกล่าว

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.2 ละครเรื่องนี้มีองค์ประกอบของบทละครครบสมบูรณ์หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.3 จุดเด่นของละครเรื่องนี้ คืออะไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.4 นักศึกษาประทับใจตัวละครตัวใดในเรื่องนี้มากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.5 หากสมมติให้นักศึกษาเป็นตัวละครตัวใดตัวหนึ่งของเรื่องนี้ นักศึกษาจะเลือกเป็นตัวละครใด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.6 นักศึกษาคิดว่า ตอนจบของละครเรื่องนี้สามารถจบแบบอื่นได้หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

1.7 ละครเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมไทยในด้านใดบ้าง และมีประโยชน์อย่างไร
สภาพสังคมไทย.....

.....
.....
.....
.....

ประโยชน์ต่อผู้ชมละคร.....

.....
.....
.....
.....

2. นักศึกษาชอบดูละครประเภทใด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....

3. นักศึกษามีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับละครไทย

.....
.....
.....
.....
.....

4. เมื่อนักศึกษาดูละครเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ ความรัก ความผิดหวัง และความสำเร็จ นักศึกษามีความรู้สึก
แตกต่างกันอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

5. ให้นักศึกษาอ่านเรื่องย่อของละครเรื่อง “สี่แผ่นดิน” บทประพันธ์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งคัดย่อจากเนื้อเรื่องในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในสมัยแผ่นดินที่ 3 และตอบคำถามข้อ 5.1-5.6

“สี่แผ่นดิน” (แผ่นดินที่ 3)

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการปกครองของบ้านเมืองในสมัยรัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีตัวละครเอกของเรื่องคือ แม่พลอย และครอบครัว เริ่มจากคุณเปรมผู้เป็นสามีของแม่พลอยได้ล้มป่วยและเสียชีวิตหลังจากบริหารการมานานถึง 2 แผ่นดิน คือสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ทำให้แม่พลอยต้องดูแลลูกอยู่เพียงลำพัง แม่พลอยมีลูกทั้งหมด 4 คน ได้แก่ อ้น (พี่คนโตที่เป็นลูกเลี้ยงติดพ่อ) อ้น อ้อด และประไพ (ลูกแท้ๆ ของแม่พลอย) เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ทุกคนต่างมีหน้าที่การงานของตนเอง อ้น ได้เป็นทหารประจำอยู่ต่างจังหวัด และอ้นได้เป็นข้าราชการกระทรวงที่ทำงานด้านกฎหมาย

ความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ล้วนมีความเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวของแม่พลอย โดยเฉพาะในด้านการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยทำให้อ้นและอ้น ลูกชายของแม่พลอยทั้งสองคนต้องบาดหมางและอยู่กันคนละฝ่าย ด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองที่สวนทางกัน โดยอ้นอยู่ฝ่ายระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เทิดทูนและจงรักภักดีต่อพระเจ้าอยู่หัวเป็นล้นพ้นจากการที่ได้ซึมซับและรับฟังคำสั่งสอนจากพ่อแม่ และครูบาอาจารย์มาโดยตลอดในด้านความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งความคิดเช่นเดียวกับแม่พลอย ในขณะที่อ้นอยู่ฝ่ายระบอบประชาธิปไตยที่มีความคิดแบบหัวก้าวหน้า เนื่องจากเรียนจบจากต่างประเทศ โดยเชื่อว่าสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่นั้นมีเจตนาดีต่อบ้านเมือง ต้องการให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและยังคงระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระเจ้าอยู่หัว โดยยังคงเทิดทูนพระองค์ในฐานะพระมหากษัตริย์เช่นเดิม เพียงแต่ขอพระราชทานรัฐธรรมนูญปกครองแผ่นดินให้เหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

จากความขัดแย้งทางอุดมการณ์การเมืองที่แตกต่างกันของอ้นและอ้นนี่เองทำให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ในครอบครัวของแม่พลอยที่มีความเกี่ยวพันกับปัญหาใหญ่หลวงของบ้านเมืองโดยตรง จนกระทั่งมีการประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยขึ้น โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ทรงยอมตกลงและเห็นด้วยที่จะมีรัฐธรรมนูญปกครองแผ่นดินและทรงรับเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญต่อไป อย่างไรก็ตามแม้พระองค์จะทรงประกาศยอมรับการปกครองแบบใหม่นี้ แต่อ้นซึ่งเป็นนายทหารและบุคคลกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่ปักใจเชื่อและยอมรับเช่นนั้นได้ จึงได้มีการรวมกลุ่มตั้งเป็นฝ่ายปฏิวัติรัฐบาล ซึ่งได้ใช้อำนาจทหารและกำลังอาวุธเข้าต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลหรือที่เรียกว่าคณะราษฎรผลปรากฏว่าฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้ชนะทำให้อ้นต้องถูกจำคุกในข้อหาเป็นกบฏแผ่นดินและถูกพิพากษาตัดสินถึงขั้นประหารชีวิตโดยไม่มีใครช่วยเหลือได้แม้แต่อ้นก็ตาม ทำให้แม่พลอยต้องเป็นทุกข์ใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม แม่แม่พลอยจะเสียใจในข่าวร้ายนี้มากเพียงใด แต่ก็ยังต้องเข้มแข็งด้วยความหวังสุดท้ายที่เชื่อว่าพระเจ้าอยู่หัวจะทรงช่วยเหลืออ้นโดยไม่ลงพระปรมาภิไธยในพระบรมราชโองการให้ประหารชีวิต แต่ก็ก็เป็นช่วงเวลาแม่พลอยต้องทุกข์ทรมานใจเป็นอย่างมาก

จนกระทั่งมาถึงช่วงแห่งการผลัดแผ่นดินใหม่ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศสละราชสมบัติ ส่วนนักโทษการเมืองซึ่งรวมถึงอ้นด้วยก็ยังคงถูกจำคุกต่อไป

แบบทดสอบตนเองหลังเรียน

คำสั่ง ให้กาเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าข้อที่เห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

1. ทักษะศิลปะหมายถึงอะไร
 - ก. แนวความคิดเห็น
 - ข. ภาพที่มองเห็น
 - ค. การมองเห็นการแสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์สะท้อนใจ
 - ง. การเรียนรู้ทางศิลปะ
2. คำว่า “ศิลปะ” หมายถึงอะไร
 - ก. การประดับ
 - ข. ฝีมือทางการช่าง
 - ค. นายช่างฝีมือ
 - ง. การแสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์สะท้อนใจ
3. คำว่า “ศิลปากร” หมายความว่าอะไร
 - ก. นายช่างฝีมือ
 - ข. ฝีมือทางการช่าง
 - ค. การประดับตกแต่ง
 - ง. การช่างฝีมือ
4. “ศิลปกรรม” หมายความว่าอะไร
 - ก. สิ่งที่เป็นศิลปะ
 - ข. สิ่งที่ผลิตสร้างขึ้นเป็นศิลปะ
 - ค. สิ่งที่เป็นศิลปะ สิ่งที่ผลิตสร้างขึ้นเป็นศิลปะ
5. “ศิลปศึกษา” หมายความว่าอย่างไร
 - ก. การเรียนรู้เรื่องความงาม
 - ข. การเรียนรู้ทางการช่างฝีมือ
 - ค. การเรียนเป็นศิลปิน
 - ง. การเรียนศิลปะ
6. ข้อใดจัดเป็นทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม
 - ก. เครื่องปั้นดินเผา
 - ข. บทละคร
 - ค. ภาพทิวทัศน์
 - ง. บ้านทรงไทย

7. ข้อใดจัดเป็นทัศนศิลป์แขนงสถาปัตยกรรม
 - ก. ภาพต้นไม้
 - ข. เหยี่ยวต่างๆ
 - ค. รูปปั้นหลวงพ่อกุณ
 - ง. องค์พระปฐมเจดีย์
8. พระบรมรูปทรงม้ารัชการที่ 5 จัดเป็นทัศนศิลป์แขนงใด
 - ก. ประติมากรรม
 - ข. สถาปัตยกรรม
 - ค. จิตรกรรม
 - ง. ภาพพิมพ์
9. ข้อใดไม่ใช่คุณสมบัติของนักวิจารณ์ศิลปะ
 - ก. มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์
 - ข. มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์
 - ค. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ไม่คล้อยตามคนอื่น
 - ง. จบปริญญาตรี
10. งานประติมากรรมประเภทเครื่องใช้สอย ได้แก่ข้อใด
 - ก. หมากกรุก
 - ข. เครื่องประดับ
 - ค. อนุสาวรีย์
 - ง. กระจ่างต้นไม้
11. ละครไทยมีองค์ประกอบหลักสำคัญกี่องค์ประกอบอะไรบ้าง
 - ก. 4 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร บรรยากาศ
 - ข. 4 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร เหตุการณ์
 - ค. 5 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร เหตุการณ์ บรรยากาศ
 - ง. 5 องค์ประกอบ คือ เรื่อง เนื้อหา ตัวละคร เหตุการณ์ สรูปเนื้อหา
12. ช่วงสมัยใดที่จัดว่าเป็นช่วงที่วรรณคดีรุ่งเรืองที่สุด
 - ก. รัชกาลที่ 6
 - ข. รัชกาลที่ 5
 - ค. รัชกาลที่ 2
 - ง. รัชกาลที่ 3
13. การแสดงโขนมักแสดงกับบทละครเรื่องใด
 - ก. อิเหนา
 - ข. รามเกียรติ์
 - ค. อุณรุท
 - ง. พระอภัยมณี

เฉลยคำตอบ
แบบทดสอบตนเองก่อน-หลังเรียน

1. ค	2. ง	3. ก	4. ค	5. ง
6. ค	7. ง	8. ก	9. ง	10. ง
11. ก	12. ค	13. ข	14. ค	15. ข
16. ก	17. ค	18. ค	19. ค	20. ก
-

เฉลย
สาระการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์ไทย

เฉลย

สาระการเรียนรู้ที่ 2 นาฏศิลป์ไทย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ละครไทย

1. จงอธิบายความหมายของการละครไทย โดยสังเขป

การละครไทย หมายถึง กิจกรรมงานที่เกี่ยวกับการแสดงละครทั้งหมด นับแต่อุปกรณ์การแสดง เวที ฉาก แสง สี เสียง ดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดง บทละคร และเมื่อมีคำว่า “ไทย” มาต่อท้ายเป็นการละครไทย จึงทำให้มีความหมายแคบเข้า ให้อยู่แต่เฉพาะในวงการแสดงที่เป็นของไทยเท่านั้น มิได้หมายถึงการแสดงละครที่เป็นของชาวตะวันตก

2. คำว่า “ละคร” มีองค์ประกอบอะไรบ้างและแตกต่างกับคำว่า “ระบำ” อย่างไร จงอธิบาย

ละคร จะต้องมียุคประกอบ 4 ประการ คือ

1) ต้องมีเรื่อง ละครจะมีคุณค่าได้ก็อยู่ที่ผู้ประพันธ์บท จะต้องมีความสามารถในเชิงกวี แสดงออกซึ่งลักษณะนิสัยของตัวละคร

2) ต้องมีเนื้อหาสรุป มีแนวคิดที่ก่อให้เกิดสติปัญญา สอนคติธรรม เช่น ธรรมะย่อมชนะอธรรม

3) นิสัยตัวละคร จะต้องตรงกับเนื้อหาสรุป บุคลิกลักษณะกิริยาท่าทางต้องตรงกับนิสัยตัวละครในเรื่อง

4) บรรยากาศ หมายถึงการสร้างบรรยากาศรอบๆ ที่เกี่ยวกับตัวละครที่จะสามารถทำให้ผู้ชมการแสดงและละครมีความรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องได้ การสร้างบรรยากาศเป็นกลวิธีอันสำคัญอย่างหนึ่งของละคร

ละครต่างกับระบำ เพราะละครจะต้องเป็นการแสดงที่ผูกเป็นเรื่องเป็นราว ส่วนระบำนั้น หมายถึงการแสดงที่เป็นชุด

3. ที่กล่าวว่า การละครไทยเป็นที่รวมของศิลปะสาขาต่างๆ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร จงอธิบาย (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยค้นคว้าจากหัวข้อคุณค่าการละครไทย)

4. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า ละครไทยมิใช่ของเล่น เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับไสยศาสตร์ มีความเชื่อและศรัทธาอย่างเทวดา ครู ผี ธรรมเนียมและเคล็ดกลางที่เชื่อกันในการแสดงโขน ละคร ดนตรี ปี่พาทย์ มีบทบัญญัติอย่างเคร่งครัดที่ผู้ศึกษาจะต้องปฏิบัติ มิฉะนั้นจะผิดครู ต้องมีภัยพิบัติ และอาจถึงแก่เสียชีวิตได้

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยค้นคว้าจากหัวข้อแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับการละครไทย)

5. จงกล่าวถึงประวัติละครไทย มาตามที่ว่าบ

ละครไทย มีประวัติความเป็นมาแต่ละสมัยดังนี้ คือ

สมัยน่านเจ้า มีการแสดงแบบการละเล่นต่าง ๆ และเริ่มรู้จักละครจำเรื่องแรกคือ มโนห์รา

สมัยสุโขทัย มีการแสดงระบำเป็นส่วนใหญ่

สมัยกรุงศรีอยุธยา มีละครจำ 3 อย่างเกิดขึ้น คือละครชาตรี ละครนอก ละครใน สำหรับละครในสันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในระหว่างรัชกาลสมเด็จพระเพทราชา มาจากรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

สมัยกรุงธนบุรี มีทั้งละครผู้หญิงและผู้ชาย ละครของเอกชนมีหลายโรงด้วยกัน และมีละครผู้หญิงของเจ้านครศรีธรรมราชอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงธนบุรี

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ศิลปะทางโขน ละครฟ้อนรำ เจริญรุ่งเรืองมากในสมัยรัชกาลที่ 2 และที่ 6 สมัยรัชกาลที่ 6 ตั้งกรมมหรสพขึ้น ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 7 ได้โอนศิลปมาสังกัดกรมศิลปากร

6. จงเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

6.1 ละครเรื่องแรกของไทยคือ เรื่องมโนห์รา มีมาตั้งแต่สมัย อาณาจักรน่านเจ้า

6.2 ละครจำสมัยกรุงศรีอยุธยามี 3 ชนิด คือ ละครชาตรี ละครนอกและละครใน

6.3 ละครในเรื่องแรก คือ เรื่องอิเหนา

6.4 บทละครในมี 4 เรื่อง คือ เรื่อง รามเกียรติ์ ดาหลัง อิเหนา และอุณรุท

6.5 สมัยใดที่มีการเลิกเล่นละครหลวง คือ สมัยรัชการที่ 3 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

6.6 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมัยรัชกาลที่ 4) ทรงดำเนินรัชประศาสน์นโยบายในการนาฏศิลป์และละครไทยคือ

1) ให้มีละครหลวง

2) ประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้น้อย และเอกชนฝึกหัดละครผู้หญิงได้

3) ตั้งภาษีมหรสพเป็นครั้งแรก

6.7 เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง เป็นคนแรกที่เริ่มต้นเล่นละครประจำโรงและเก็บเงินผู้ชมละคร ตั้งชื่อโรงละครว่า ปรีณชเชียเตอร์

6.8 สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยที่โขน ละคร และดนตรีปี่พาทย์รุ่งเรืองที่สุด มีการก่อตั้ง กรมมหรสพ

6.9 คำเรียกโขนหลวงในสมัยรัชกาลที่ 6 เรียกว่า โขนบรรดาศักดิ์ โขนเอกชนเรียกว่า โขนเฉลยศักดิ์

6.10 กรมศิลปากร มีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นกองสำหรับฝึกหัดศิลปะทางโขนและละคร

7. ละครไทยมีกี่ประเภท ได้แก่อะไรบ้าง

ละครไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ละครจำ

แบบดั้งเดิม คือ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน-โขน

แบบที่ปรับปรุงใหม่ คือ ละครตีกดาบรพ ละครพันทาง ละครเสภา

ละครร้อง ได้แก่ ละครร้องล้วน ๆ ละครร้องสลับพูด ละครสังคีต
ละครพูด ได้แก่ ละครพูดล้วน ๆ ละครพูดสลับรำ ละครพูดคำฉันท

8. ละครประเภทใด ที่เป็นต้นกำเนิดของละครรำ และมีลักษณะการแต่งกายอย่างไร
ละครที่ถือกำเนิดละครรำ คือละครชาตรี ลักษณะของการแสดงจะมีผู้แสดงเพียง 3 ตัว คือ
ตัวนายโรง ตัวนาง และตัวตลก การดำเนินเรื่องเป็นแบบธรรมดา ไม่พิถีพิถันในการแสดงมากนัก เรื่องที่นิยม
นำมาแสดงคือ เรื่องมโนห์ราและรถเสน

9. มีคำกล่าวว่า ละครรำซื้ดยาด ลีลาซ้ำซากน่าเบื่อ สู้ละครพูดสมัยปัจจุบันไม่ได้ เพราะทันอกทันใจดี
ฉะนั้น จึงควรปรับปรุงละครรำให้ทันสมัย ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงอธิบาย

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การแสดงละครเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนสภาพสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

11. จงอธิบายถึงลักษณะของโรงละครสำหรับการแสดงละครชาตรี

โรงละครชาตรีเป็นโรงโล่ง ๆ ไม่มีม่านกั้น มีเสื่อปูด้านหนึ่ง ตั้งเตียงสำหรับตัวละครนั่ง แต่เว้นระยะ
ห่างจากด้านริมพอให้ตัวละครนั่งพัก และวางเครื่องสวมศีรษะและพระฤกษ์จะมีเตียงใหญ่เตียงเดียว หรือจะตั้ง
สองเตียงก็ได้ ตัวละครจะไม่สวมศีรษะถ้ายังไม่ถึงเวลาแสดง ด้านขวาตั้งเครื่องดนตรี ผู้เล่นดนตรีและลูกคู่
ด้านซ้ายสำหรับผู้แสดงที่ยังไม่ได้แสดงนั่งพักและในเวลาเดียวกันพวกตัวแสดงที่ยังไม่ได้แสดงจะเป็น
ลูกคู่ ผู้ชมจะดูละครได้ทั้งสี่ด้าน จะเรียกว่าเป็น โรงเปิด ก็ได้ ตัวละครจะผลัดเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว แต่งหน้า
ไม่มีหลังฉากละคร เวลาจะออกแสดงก็สวมชฎาแล้วเดินออกมาทางด้านขวาของเตียง ถ้าจะเข้าโรงก็นั่งลง
ด้านซ้ายของเตียงเมื่อตั้งวงดนตรีแล้ว ผู้ชมละครจะล้าเข้ามาไม่ได้ ต้องมีที่ให้ผู้แสดงเดินหรือรำอย่างน้อย
ประมาณ 20 ตารางเมตร

12. จงอธิบายถึงวิธีการแสดงละครชาตรี โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนเริ่มการแสดงจนจบการแสดง

ก่อนเริ่มแสดงละครชาตรี จะต้องมีการโหมโรงก่อนเพื่อเรียกผู้ชม ปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงโหมโรง
หลายเพลง ใช้กลองตุ้มเป็นสัญญาณให้ทราบว่ที่นี่มีละคร ในขณะที่โหมโรงผู้แสดงจะแต่งตัวอยู่ข้างวงปี่พาทย์
ในสมัยก่อนการโหมโรงละครชาตรี มีม้าล่อตีเพื่อเรียกคน ปี่พาทย์สมัยนี้ใช้รั้วแบบละครนอก เช่น รั้วสามลา
 ฯลฯ พอลงว่า ตัวพระหรือตัวพระ-นางคู่หนึ่งจะสวมชฎาขึ้นนั่งเตียง เริ่มช้ดไหว้ครู การแสดงละครชาตรี
ทุกครั้งต้องไหว้ครู

การรำช้ดไหว้ครู ผู้แสดงร้องเอง เมื่อร้องนำ 1 วรรคแล้วลูกคู่ก็รับวรรคที่สองซ้ำกันสามครั้ง แล้ว
ตัวละครจึงร้องวรรคที่สามต่อไป เวียลำดับจนครบตอน การรำก็ช้ดแบบชาตรี ขณะที่ร้องมีการตีรับให้จังหวะ
มีทับและฉิ่งประกอบ

หลังจากไหว้ครูเสร็จแล้วก็ดำเนินเรื่อง ตัวละครที่จะออกแสดงก็สวมเครื่องสวมศีรษะตามบท
ของตนแล้วขึ้นนั่งเตียง ในตอนดำเนินเรื่องนี้มีผู้บอกบทนำผู้แสดง ผู้แสดงจะร้องเอง 1 วรรค แล้วมีลูกคู่รับ
เช่นนี้ตลอดไป ผู้บอกบทจะบอกทั้งเนื้อเรื่องและเพลงที่ใช้ประกอบ

เมื่อผู้แสดงร้องและรำไปจบตอนหนึ่งแล้ว จะมีการหยุดให้เจรจา ในครั้งแรกจะมีการแนะนำตัวว่าเป็นใคร ชื่ออะไร จะไปพบใครที่ไหน หรือจะทำอะไรต่อไป เมื่อเรื่องดำเนินแล้วก็จะมีการพบกับตัวละครอื่น ตอนนี้จะมีการโต้ตอบกัน เมื่อตัวละครแสดงบทบาทของตนจบ ก็นั่งลงข้างเตียงแล้วถอดเครื่องสวมศีรษะออก แสดงว่าพัก ผู้แสดงตัวอื่นก็แสดงบทบาทของตนต่อไป

13. จงบอกลักษณะของ 5 ของละครใน

- 1) ตัวละครงาม (เครื่องแต่งกายงาม)
- 2) รำงาม (การรำรำงาม)
- 3) ร้องเพราะ ร้องเป็นเพลงได้ไพเราะ (เสียงดี)
- 4) กลอนเพราะ (ร้องเพลงละครได้สวยงาม กลอนแต่งดี)
- 5) พิณพาทย์เพราะ (ปีพาทย์ประกอบเพลงได้ดี เสนาะหู)

14. จงบอกลักษณะของผู้แสดงละครตีกดาบร่ำ

เสียงดี ขับร้องเพลงไพเราะ และมีรูปร่างงาม

15. จงบอกลักษณะที่สำคัญของละครสังคีต

- 1) ความไพเราะของเพลง
- 2) ความงดงามของการแสดงหมู่
- 3) ฉากและเครื่องแต่งตัวงดงามตามสมัย
- 4) เนื้อเรื่องมุ่งไปทางสนุกสนาน บางทีก็เป็นเรื่องตลก ล้อเลียน

16. จงอธิบายถึงลักษณะการแสดงละครพูด

การแสดงดำเนินเรื่องด้วยวิธีพูด ตัวละครแสดงท่าทางตามธรรมชาติประกอบบทบาทไปตามเนื้อเรื่องเป็นละครประเภทหนึ่งที่มีความนิยมมาจนทุกวันนี้ เพราะแสดงได้ง่ายแบบสามัญชน ตัวละครไม่ต้องใช้เวลาฝึกฝนเป็นเวลานานๆ เหมือนละครรำ ไม่ต้องมีดนตรีหรือการร้องเพลง แต่มีฉากและเปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง เรื่องที่นำมาแสดงอาจแต่งขึ้น หรือดัดแปลงมาจากเรื่องของประเทศก็ได้

17. จงนำตัวอักษร ก-ญ วางลงหน้าข้อที่คิดว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

ก. ละครชาตรี	ข. ละครนอก	ค. ละครใน	ง. ละครตีกดาบร่ำ
จ. ละครพันทาง	ฉ. ละครเสภา	ช. ละครร้องล้วนๆ	ซ. ละครร้องสลับพูด
ณ. ละครสังคีต	ญ. ละครพูดคำฉันท		

.....ข.....1) เลียนแบบจากละครอุปรากรที่เรียกว่า โอเปอร์เรตติลิเบรตโต (Operatic Libretto) ในสมัยพระยาสมเด็จกรมมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

.....ข.....2) เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ เรื่องสาวเครือฟ้า

.....ณ.....3) เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ เรื่องวิาวาห์พระสมุทร

.....ณ.....4) เกิดจากการเล่านิทาน

.....ก.....5) เป็นละครรำแบบดั้งเดิมของไทย

.....ข.....6) เป็นละครที่ใช้ผู้ชายแสดงล้วน

.....ง.....7) ตั้งชื่อละครตามชื่อโรงละครตีกดาบร่ำ

.....จ.....8) เป็นละครแบบผสม

-ช.....9) ประชาชนทั่วไปมักรู้จักในชื่อว่า “ละครกรมพระนราธิป” หรือ “ละครปรีดา”
-ญ.....10) แสดงตามบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคือ เรื่องมัทนะพาธา
-ก.....11) มีผู้แสดงเป็นหลัก 3 คน คือ ตัวนายโรง ตัวนางและตัวตลก
-ค.....12) เป็นละครที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วน
-จ.....13) เป็นการนำศิลปะของต่างชาติทั้งการร้อง รำ การแต่งกายผสมกับศิลปะไทยโดยยึดทำรำไทยเป็นหลัก
-ฉ.....14) มีการขับเสภาประกอบ และมีเครื่องประกอบจังหวะคือ กรับ
-ญ.....15) เป็นละครที่เรียกชื่อตามลักษณะของคำประพันธ์ซึ่งเป็นบทร้อยกรองในลักษณะคำฉันท์
-ค.....16) เรื่องที่แสดงมีเพียง 3 เรื่อง คือ รามเกียรติ์ คุรุทและอิเหนา

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 โขน

1. การแสดงหนังใหญ่และการแสดงละครตึกดำบรรพ์เกี่ยวข้องกับการกำเนิดโขนอย่างไร
กำเนิดโขนเกี่ยวข้องกับลักษณะการแสดง 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรกการชักนาคตึกดำบรรพ์ ในพิธีอินทราภิเษก ในลักษณะที่แบ่งผู้แสดงออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายอสูรกับฝ่ายเทวดาต่อสู้กัน (อสูรแต่งกายเป็นยักษ์ในวรรณคดีและเทวดาแต่งเป็นพระในวรรณคดี)

ประเภทที่สองหนังใหญ่ คือลีลาการเต้นของผู้เชิดหนัง ซึ่งมีลักษณะลีลาน่าดูมาก จุดมุ่งหมายให้ดูตัวหนังใหญ่ แต่ลีลาการเชิดหนังของผู้เชิดนั้น ออกท่าออกทาง ใช้อารมณ์ไปตามลักษณะของตัวแสดงที่มีลีลา ยักษ์ที่น่าดูเช่นกัน นานๆ เข้าคนดูชอบดูคนเต้นมากกว่าตัวหนังจึงเกิดเป็นการแสดงโขนขึ้น ประกอบกับการสนับสนุนเรื่องการแสดงในแต่ละสมัยด้วย

ประเภทที่สามการแสดงกระบี่กระบอง การสู้รบของไทยในสมัยโบราณใช้ความสามารถในเชิงอาวุธประเภทกระบี่กระบองมาก ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกหัดมาอย่างดี แม้ปัจจุบันนี้แนวคิดในด้านนี้ยังคงหลงเหลืออยู่ในโรงเรียนทหารระดับอุดมศึกษา (นายร้อยห้อยกระบี่) ฉะนั้นการแสดงกระบี่กระบองจึงได้รับการปรับปรุงและนำมารวมไว้กับการแสดงโขน

2. ก่อนที่จะเกิดมีโขนจากนั้น วิวัฒนาการโขนมีมาอย่างไร จงกล่าวโดยย่อพอให้เข้าใจ

โขนจาก เป็นขั้นสุดท้ายของความก้าวหน้าในด้านการวิวัฒนาการของโขน ซึ่งผ่านกระบวนการต่าง ๆ มารวมห้าขั้น คือ โขนกลางแปลง โขนนั่งราวหรือโขนโรงนอก โขนโรงใน โขนหน้าจอ และอันดับสุดท้ายคือ โขนฉาก ซึ่งเป็นการแสดงโขนที่สมบูรณ์ที่สุดในลักษณะปัจจุบัน

3. ปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ซึ่งใช้ประกอบการแสดงโขนโรงใน ต่างกับปี่พาทย์เครื่องเป่าอย่างไร และนำมาใช้ในการแสดงโขนอย่างไร

ปี่พาทย์เครื่องใหญ่ วิวัฒนาการมาจากเครื่องห้า ซึ่งได้แก่ ปี่ กระจับปี่ ฆ้องวง ตะโพน กลองทัด เพิ่มแต่ละเครื่องและขึ้นดนตรี เช่น ระนาดทุ้ม และระนาดเอกเหล็ก ฆ้องวงและฉิ่งฉาบ โหม่ง ให้เข้าคู่กันแต่ละเครื่องมือ สำหรับใช้ประกอบการแสดงโขนโรงใน ส่วนปี่พาทย์เครื่องห้านั้นมีเครื่องดนตรี 5 ชิ้น (ต้องใช้ฉิ่งแต่ไม่นับรวมจำนวน) ใช้สำหรับแสดงโขนกลางแปลงในสมัยกรุงศรีอยุธยา

4. ทำไมการแสดงโขนต้องแสดงเรื่องเดียว คือ เรื่องรามเกียรติ์ เท่านั้น

การที่โขนแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ก็เพราะ

1) ลีลาของการแสดงโขนนั้น มีลักษณะของการแสดงเหมือนละครในอยู่มาก โดยเฉพาะตัวนางและตัวพระ ฉะนั้น บทบาทลีลาของตัวละครจากเรื่องรามเกียรติ์ จึงช่วยสนับสนุนให้การแสดงโขนเหมาะสมและแพร่หลายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2) เนื้อเรื่องในรามเกียรติ์ อาศัยการรบเป็นหลัก ฉะนั้นบุคลิกของตัวละครในเรื่องที่แบ่งตัวละครออกเป็น 2 ฝ่าย ให้สู้รบกัน จึงเหมาะสมที่จะเอาเรื่องรามเกียรติ์มาแสดงเป็นโขนมากกว่าวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ

3) เรื่องรามเกียรติ์มีหลายสำนวนทั้งของไทย ชาว และอินเดีย ในด้านความเชื่อของอินเดียนั้น เชื่อว่า หากใครอ่านหรือได้ฟังได้เห็นการแสดงเรื่องรามณะจะเป็นบุญมากประสงค์สิ่งใดก็จะได้ตั้งปรารถนามีอายุยืน หากตายลงก็จะได้ไปอยู่พรหมโลก

4) เรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่องของการสอนให้รู้จักธรรมในด้านการทำความชั่ว และธรรมย่อมต้องชนะอธรรม เป็นวรรณกรรมที่ช่วยสอนให้คนรู้ถึงบาป บุญ คุณและโทษ

ฉะนั้นเหตุผลดังกล่าวนี้ถึงไม่มีวรรณกรรมเรื่องใดที่เหมาะสมกับการแสดงโขนเท่ากับเรื่องรามเกียรติ์ นอกจากนั้นเรื่องรามเกียรติ์ยาวมาก เหมาะที่จะเลือกนำมาใช้แสดงตามสภาพการในวาระต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมยิ่ง

5. การแบ่งกำลังในเรื่องรามเกียรติ์ แบ่งอย่างไร

การแบ่งกำลังในเรื่องรามเกียรติ์แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายกรุงลงกา อันได้แก่ ฝ่ายอธรรม มีทศกัณฐ์ ยักษ์ใหญ่เป็นจอมทัพ มีทหารลดหลั่นไปตามหน้าที่สายบังคับบัญชา ได้แก่ ยักษ์น้อย ยักษ์ต่างเมือง ยักษ์เสนา และเสนายักษ์

ฝ่ายโยธยา เรียกว่า ฝ่ายพลับพลา มีกำลังพลตามลำดับชั้นในกองทัพ ดังนี้ พระรามและพระลักษมณ์ ทหารเอก พญาวานร ลิบแปดมงกุฎ เซนลิงและพลลิง

6. ท่านคิดว่า เครื่องแต่งกายของโขนเป็นสิ่งฟุ่มเฟือยหรือไม่ ควรตัดออกหรือไม่อย่างไร จงอธิบายตามลักษณะของวิชานาฏศิลป์โขน

เครื่องแต่งกายโขน เป็นส่วนหนึ่งของความสวยงามในด้านองค์ประกอบของการแสดงละคร หรือ การดูนาฏศิลป์ไทย หรือจะพูดอีกอย่างก็คือ เอกลักษณะของนาฏศิลป์ไทยนั้นประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ ลีลาการรำของตัวละคร เครื่องดนตรี เนื้อเรื่องซึ่งมีคติและปรัชญาแต่ละตอน ประกอบกับเครื่องแต่งกายที่สวยงาม วาบาว ประดิษฐ์ด้วยความลำบาก และต้องใช้เวลาความอดุสาหะพอสมควร จึงจะสมบูรณ์แบบออกมาใช้การได้

7. ทำไมการแสดงโขน ผู้แสดงจึงไม่ร้องเอง รำเอง

เมื่อมีการแสดงโขนนั้น มีผู้ร่วมในการแสดงมากมาย เช่น หน้าที่ร้อง และพากย์ของแต่ละตัวละคร หน้าทีการบรรเลงดนตรี การแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงานนี้ นับได้ว่าเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายแต่ละหน้าที่ ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่ผ่านการวางแผนมาอย่างดี

อนึ่งการแสดงโขนนั้น ต้องใช้สถานที่กว้างขวางและมีผู้ดูมากมาย ฉะนั้น การจะอาศัยผู้แสดงร้องเองนั้นไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้รำย่อมเห็นตื้นเขินอยู่กับการรำรำแล้ว คงไม่มีเสียงที่จะพากย์หรือร้องได้อีก ประการสำคัญก็คือตัวละครอยู่กลางเวที ซึ่งเป็นที่โล่ง เสียงจึงคงไม่ดังได้ยินไปถึงผู้ฟังด้วย ฉะนั้นจึงต้องมีคนเจรจาและพากย์แทน

ยิ่งสมัยปัจจุบันด้วยแล้ว ยิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกระจายความรับผิดชอบไปทุกหน้าที่การงาน เพื่อส่งเสริมกระจายการทำงานอย่างมีระบบและขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ถ้าหน่วยงานต่างๆ นำวิธีการทางการจัดแสดงไปใช้บ้าง ก็คงทำให้ไม่ผูกขาดและลดการขัดแย้งในการปฏิบัติงานได้มาก มีเวลาจะสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้นได้ทุกหน่วยงาน

8. การสืบทอดนาฏศิลป์ประเภทโขน กระทำได้โดยวิธีใด
(ข้อนี้สามารถตอบได้ตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

9. ให้นักศึกษาสังเกตภาพและตอบคำถามข้อ 9.1 - 9.7

9.1 การแสดงในภาพเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทใด
การแสดงในภาพเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยชั้นสูงที่เรียกว่า โขน

9.2 ให้นักศึกษาอธิบายการแสดงท่าทางของตัวละครในภาพ

ท่าทางของตัวแสดงในภาพเป็นลักษณะของการต่อสู้กัน ซึ่งในภาพนี้เป็นการแสดงโขนตอน พระรามรบกับทศกัณฐ์ ลักษณะของภาพที่ปรากฏจะเป็นภาพของตัวแสดงเอก กำลังอยู่ในท่าการรบที่เรียกว่า ท่าลอยสูงท่าที่หนึ่ง ซึ่งเป็นท่ารบเฉพาะระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ที่สวยงาม และได้ออกร่างประกอบที่เหมาะสม ส่วนตัวแสดงรองลงไปอยู่ในท่าทางการเงี้ยวอาวุธเตรียมที่จะเข้าต่อสู้กัน

9.3 การแต่งกายของตัวละครในภาพ มีลักษณะอย่างไร นักศึกษาคิดว่าเหมาะสมกับการแสดงหรือไม่ เพราะเหตุใด

การแต่งกายของตัวละครในภาพเป็นเอกลักษณ์การแสดงโขน โดยเฉพาะการสวมหัวโขน ปิดหน้าในการแสดง และการแต่งกายแบบยี่นเครื่องอันเป็นจารีตของการแต่งกายของการแสดงโขนอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความเหมาะสมอย่างยิ่งเนื่องจากชุดการแต่งกายแบบยี่นเครื่องนี้

9.4 นักศึกษาคิดว่าการแสดงในการสื่ออารมณ์ได้ถึงผู้ชม

สื่ออารมณ์ที่ตื่นเต้น เร้าใจ และตระการตากับความคึกคัก เข้มแข็งของกองทัพทั้งสอง ท่ารบชั้นลอยที่โลดโผนระหว่างพลักษ์กับพลลิง และแววาวด้วยเครื่องแต่งกายที่สวยงาม

9.5 นักศึกษาดูการแสดงในภาพนี้แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

(ตอบตามความรู้สึกของนักศึกษา)

9.6 เครื่องแต่งกายต่าง ๆ ของตัวละครในภาพมีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ตัวละครในภาพมีรูปแบบการแต่งกายที่เหมือนกันคือ เป็นการแต่งกายแบบยี่นเครื่อง แต่จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของชิ้นส่วนเครื่องแต่งกาย วิธีการแต่งกายประเภท บุคลิก และลักษณะของตัวละคร ที่แบ่งเป็นพระ นาง ยักษ์ และลิง

9.7 นักศึกษาคิดว่าเครื่องแต่งกายมีความสำคัญต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

เครื่องแต่งกายนับว่ามีความสำคัญต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโขน ละคร หรือระบำรำฟ้อน เพราะเครื่องแต่งกายมีส่วนในด้านการส่งเสริมบุคลิกภาพของตัวแสดงให้มีความสวยงามและมั่นใจในการแสดงยิ่งขึ้น บ่งบอกถึงบทบาท ฐานะของตัวละคร ประเภทของตัวละครหรือการแสดงนั้น ๆ ก็สามารถดูจากการแต่งกายได้ด้วย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ระบาย ระบาย ฟ้อน

1. จงอธิบายถึงคำว่า ระบาย ระบาย และฟ้อน มาให้เข้าใจ

ระบาย แตกต่างจากรำ คือ ระบายแสดงเป็นหมู่ มุ่งที่จะเน้นศิลปะด้านกระบวนการและความหลากหลายในท่าทางเครื่องแต่งกาย การฝึกกระบี่กระบองไม่เน้นที่ความงามของแต่ละคนมากไปกว่าความพร้อมเพรียงของท่ารำ และดนตรีประกอบการแสดง เป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่

ส่วนการรำนั้น เน้นบุคลิกของตัวแสดงแต่ละตัว ในด้านท่าทาง อาจจะเป็นการรำเดี่ยวหรือรำคู่ รำหมู่ ก็เรียกว่าการรำ นอกจากนั้นการรำ ยังแบ่งไปตามลีลา ของชุดการแสดง เช่น รำฉุยฉายฯ

ฟ้อน เป็นศิลปะพื้นเมืองของประชาชนทางภาคเหนือ หมายถึงเอากิริยาของท่าแม่บทในทางนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก และยกเท้าเป็นจังหวะแบบนาฏศิลป์ไทย

2. การรำบทและรำหน้าพาทย์ต่างกันอย่างไร

หน้าพาทย์ คือการรำที่ประกอบด้วยท่าหนึ่งตามจังหวะดนตรีไม่มีบทร้อง การรำหน้าพาทย์ทางนาฏศิลป์ไทยแบ่งออกเป็นหน้าพาทย์ปรกติ และหน้าพาทย์ชั้นสูง

การรำบทและรำหน้าพาทย์แตกต่างกันคือ

การรำบท คือการรำตามบทที่เขียนไว้ในเชิงลักษณะคำประพันธ์ หรือรำตามบทร้องนั่นเอง

การรำหน้าพาทย์ คือรำตามจังหวะดนตรีล้วนๆ ไม่มีคำร้องประกอบ เช่น การรำในลีลาของเพลงช้า เพลงเร็ว เพลงเสมอของตัวละคร และในโอกาสต่างๆ ที่ไม่มีบทร้อง

3. ฟ้อน คือ ศิลปะพื้นเมืองของภาคเหนือ จงอธิบายถึงลักษณะการแสดงหรือความรู้เกี่ยวกับเรื่องฟ้อนมา 1 ชุด

ศิลปะการฟ้อนของภาคเหนือ เป็นการร่ายรำที่แสดงพร้อมกันเป็นชุดๆ ไม่ทำเป็นเรื่องราว ท่ารำที่ใช้มือประกอบดัดแปลงมาจากท่าแม่บทในทางนาฏศิลป์ไทย

สิ่งที่ต้องการศึกษาในด้านการฟ้อน คือ

1) การแต่งกาย แต่งแบบชาวเหนือของประเทศไทย แต่เมื่อจะออกแสดง มีผ้าสไบเกล้าผมสูง ทัดดอกไม้ ห้อยอุบะ ฟ้อนเล็บที่นิ้วมือสวมเล็บยาว ข้างละ 4 นิ้ว เว้นหัวแม่มือ

2) เครื่องดนตรีและเพลง ดนตรีประกอบด้วยเครื่องให้จังหวะ ได้แก่ ซ้อง ฉาบ ฉิ่ง และเครื่องประกอบทำนอง คือ ปี่ ซึ่งมีลักษณะต่างๆ กันไปแต่ละท้องถิ่น เพราะทางภาคเหนือประดิษฐ์ใช้กันเอง จึงมีชื่อเรียกต่างๆ กัน

3) ชุดรำฟ้อนที่รู้จักก็คือ ฟ้อนเล็บ (ควรตอบในลักษณะของหัวข้อดังนี้ ท่ารำ การแต่งกาย โอกาสแสดงฯ)

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

1. นาฏยศัพท์คืออะไร จงอธิบายนาฏยศัพท์ต่อไปนี้

- **นาคเกี้ยว** มีลักษณะคล้ายกับหงส์สองคอ โดยนำอาวุธในลักษณะเดียวกันให้กลับลงมาด้านล่างในลักษณะนี้เรียกว่า “นาคเกี้ยว”

- **เหลื่อมอัด** ตั้งเหลื่อมเต็ม หันไปทางคนดู น้ำหนักตัวอยู่ตรงกลาง

- **จีบ** คือ อากากรีดนิ้ว ใช้นิ้วหัวแม่มือจรดกับปลายนิ้วชี้ตรงที่อยู่ปลายนิ้ว ส่วนนิ้วทั้งสามกรีดออกไป

- **นายโรง** หมายถึงพระเอก

- **ยี่นเครื่อง** หมายถึงแต่งเครื่องละครรำครบเครื่อง

2. ให้นักศึกษา จงอธิบายลักษณะการทำท่าทางตามภาษาทำนาฏศิลป์ ดังนี้

- **รัก** คือการประสานมือทั้งสองข้างทาบกัน ปลายนิ้วอยู่ตรงฐานไหล่ ข้อศอกห่างจากลำตัวพอสมควร

- **เรียก** คือ การปาดมือกรีดนิ้วจีบเข้าหาลำตัวด้านหน้าแล้วปล่อยจีบตั้งวง

- **ผู้ยิ่งใหญ่** คือ มือทั้งสองข้าง ตั้งวงบัวบาน

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การวิเคราะห์และการประเมินค่าวรรณกรรมการละคร

(ไม่มีแนวเฉลย ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

คณะผู้เขียน

- **สาระที่ 1 ทักษะศิลป์**

นายจ๋านง วันวิชัย

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ 10300

โทร. 0-2282-2853

- **สาระที่ 2 ดนตรี**

นางสาวพิมพ์ใจ ศิริสาคร

ศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม

ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี

กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2644-9764

- **สาระที่ 3 นาฏศิลป์**

นางสาวพิมพ์ใจ ศิริสาคร

ศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม

ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี

กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2644-9764

เปิดโลกการเรียนรู้ สู่สังคมยุคใหม่ เรียนทางไกลกับ กศน.